

УДК 330.3:332.05:338.1

ТЕНДЕНЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЛЬВІВСЬКОГО РЕГІОНУ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ЙОГО ЕКОНОМІКИ

Микола Андрійович ВОЗНЮК

к.е.н., доцент, директор Львівського інституту банківської справи УБС НБУ (м. Київ)

E-mail: voznyuk@lbi.wubn.net

Анотація. У статті досліджено суть та необхідність розвитку інноваційного потенціалу регіону. Охарактеризовано структурні складові інноваційного потенціалу регіону: науково-технічний потенціал; маркетингова складова; інноваційна культура. Проведено аналіз показників Львівської області щодо інноваційної активності підприємств; впровадження інновацій; джерел їх фінансування; обсягу реалізації інноваційної продукції; науково-дослідної діяльності; структури науково-дослідних робіт; витрат на фінансування науково-технічної діяльності. Сформовано матрицю SWOT-аналізу інноваційного потенціалу Львівської області у сфері енергозбереження в розрізі його складових.

Аннотация. В статье исследованы суть и необходимость развития инновационного потенциала региона. Охарактеризованы структурные составляющие инновационного потенциала региона: научно-технический потенциал; маркетинговая составляющая; инновационная культура. Проведен анализ показателей Львовской области по инновационной активности предприятий; внедрение инноваций; источников их финансирования; объема реализации инновационной продукции; научно-исследовательской деятельности; структуры научно-исследовательских работ; расходов на финансирование научно-технической деятельности. Сформирована матрица SWOT-анализа инновационного потенциала Львовской области в сфере энергосбережения в разрезе его составляющих.

Ключові слова: *інноваційний потенціал, інноваційна діяльність, науково-технічний потенціал, інноваційна культура, інноваційна активність, енергозбереження.*

Ключевые слова: *инновационный потенциал, инновационная деятельность, научно-технический потенциал, инновационная культура, инновационная активность, энергосбережение.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах формування глобальної економічної системи на постіндустріальних засадах економічне зростання окремих країн та їх міжнародна конкурентоспроможність визначальною мірою обумовлюються інтелектуалізацією основних факторів виробництва та наявністю потужного інноваційного потенціалу. Під ним розуміють сукупність наявних в країні інтелектуальних, технологічних, науково-виробничих ресурсів з відповідним їх інфраструктурним забезпеченням, які здатні продукувати нові знання, та ефективний механізм комерціалізації останніх [1]. Формування в Україні інноваційної моделі економічного зростання потребує сприяння держави у створенні та ефективному функціонуванні інноваційної

інфраструктури, особливо на міжгалузевому та регіональному рівнях. Створення інфраструктури підтримки інноваційної діяльності, комерціалізація результатів науково-дослідних робіт, поширення малого інноваційного підприємництва є одним із шляхів відновлення економіки, розвитку науки та освіти [2].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Значний внесок у розробку теоретичних і методичних питань, пов'язаних з інноваційним потенціалом регіонів, зробили такі науковці, як: Г. О. Андрощук, Л. Л. Антонюк, В. Г. Бодрова, А. М. Поручник, С. М. Ілляшенко, Л. І. Федулова та ін. Однак у наукових працях недостатньо уваги приділено оцінці регіонального інноваційного потенціалу регіонів в Україні.

Метою статті є проведення аналізу регіонального інноваційного потенціалу Львівщини на основі окремих показників інноваційної сфери, а також аналіз інноваційного потенціалу області у сфері енергозбереження.

Обґрунтування отриманих наукових результатів. В науковій літературі інноваційний потенціал розглядають як:

- здатність до сприйняття ідей інновацій, можливість і економічна доцільність виробити і просувати інновації на ринку;

- деяку критичну масу ресурсів, необхідну і достатню для генерації інновацій, втілення їх у конкретні конкурентоспроможні товари, технології, організаційні чи управлінські рішення [3].

Тому, інноваційний потенціал – це здатність економічної системи в існуючих соціально-економічних та політичних умовах, використовуючи власні і залучені ресурси та наявну інфраструктуру, створювати новації та впроваджувати їх на ринок, з метою отримання ряду ефектів (економічного, соціального, науково-технічного і т. д.).

Виходячи з визначення інноваційного потенціалу, можна дати визначення інноваційного потенціалу регіону. Інноваційний потенціал регіону – це здатність регіону, як окремої економічної одиниці в існуючих соціально-економічних та політичних умовах, використовуючи власний науково-технічний потенціал створювати нова-

ції, отримувати новації або проміжні результати ззовні та спираючись на наявну інноваційну інфраструктуру регіону і сформовану інноваційну культуру, доводити їх до кінцевого споживача.

Структурна будова інноваційного потенціалу базується на таких складових: науково-технічний потенціал регіону, маркетингова складова, а також інноваційна інфраструктура та інноваційна культура.

Науково-технічний потенціал регіону – сукупність новацій, створених власними силами, можливостей і здатностей регіону знайти і отримати права на використання необхідних йому новацій, а також замовити нові науково-дослідні і дослідно-конструкторські роботи з потрібної тематики.

Науково-технічний потенціал регіону базується, з одного боку, на власних складових (рис. 1): кадровий, матеріально-технічний, інформаційно-методичний та організаційно-управлінській. З іншого, оскільки регіон слід розглядати як відкриту систему, яка має тісні науково-технологічні, економічні, інформаційні контакти з іншими регіонами країни та зарубіжжя, то він базується на кооперації та інших зв'язках з партнерами щодо створення новацій за угодами, чи через механізм вільної торгівлі ноу-хау, ліцензіями та патентами.

Рис. 1. Структурні елементи науково-технічного потенціалу регіону

Отже, науково-технічний потенціал регіону забезпечує створення новації, а процес комерціалізації, перетворення новації у інновацію забезпечується іншою складовою інноваційного потенціалу регіону – маркетинговою.

Маркетингова складова інноваційного потенціалу регіону – здатність регіону, використовуючи наявні ресурси, існуючу інноваційну інфраструктуру та сформовану інноваційну культуру комерціалізувати результати науково-технічної діяльності та забезпечити їх ефективне використання. Комплекс проблем, зумовлених різним ступенем готовності і сприйняття окремих суб'єктів до здійснення інновацій, дослідники все частіше пов'язують з поняттям інноваційної культури. Те ж можна констатувати і на рівні регіону: системна науково-технологічна та інноваційна політика регіону дає змогу здійснити так-званий інноваційний прорив.

В Україні на законодавчому рівні розвиток інноваційної культури було визнано серед стратегічних пріоритетних напрямків інноваційної діяльності та визначено як складову інноваційного потенціалу, що характеризує рівень освітньої, загальнокультурної і соціально-психологічної підготовки особистості та суспільства в цілому до сприйняття і творчого втілення в життя ідеї розвитку економіки країни на інноваційних засадах [4].

Інноваційна культура відображає цілісну орієнтацію людини, закріплену в мотивах, знаннях, вміннях і навичках, а також в стилях і нормах поведінки. Вона показує як рівень діяльності відповідних соціальних інститутів, так і ступінь за-

доволення людей участю в них і її результатами. Окрім того інноваційна культура виступає своєрідним фільтром на шляху впровадження всіх новацій, не всі з яких дадуть позитивний ефект.

Основним завданням наукової компоненти інноваційної культури є виявлення факторів, які позитивно або негативно впливають на формування інноваційної культури, розроблення методики оцінки рівня інноваційної культури та ефективних методів його підвищення.

Для оцінки інноваційного потенціалу Львівської області доцільно провести статистичний аналіз основних показників інноваційної сфери.

Інноваційна діяльність в області залишається на відносно низькому рівні, проте з позитивною тенденцією до зростання. Останніми роками частка інноваційно активних підприємств (які здійснювали заходи, спрямовані на підвищення технологічного рівня виробництва і випуску нової продукції) становила 6,2–16,6 % від загальної кількості промислових підприємств. При цьому частка реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі промислової продукції склала лише 1,5–3,5 % (за винятком 2007 року) [5].

Впровадження інновацій значною мірою ускладнюється нестачею джерел її фінансування, адже фінансування інноваційної діяльності за рахунок коштів державного бюджету та іноземних інвестицій є мізерним. Для підвищення рівня наукової та інноваційної діяльності необхідна побудова ефективної системи взаємодії освіти, науки, виробництва і ринку.

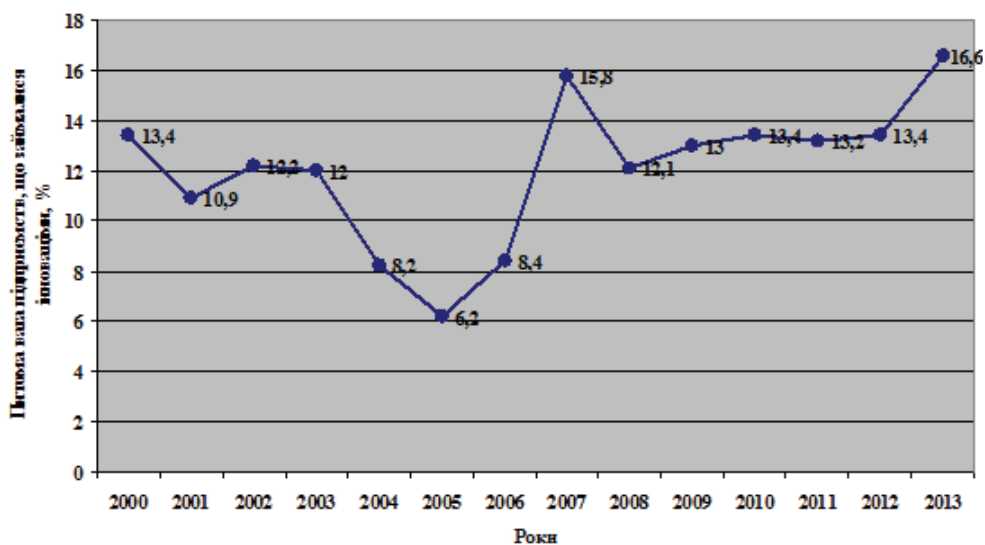

Рис. 2. Інноваційна активність промислових підприємств Львівщини упродовж 2000–2013 років

Джерело: складено на основі даних Головного управління статистики у Львівській області [6]

Незважаючи на складну ситуацію у промисловості області, у 2013 році збільшилась кількість інноваційно активних підприємств. У 2013 році інноваційних заходів, спрямованих на підвищення технічного рівня виробництва і випуску нової продукції як для ринку, так і для підприємства, здійснювало 116 промислових підприємств області, що на 14,9 % більше, ніж у 2012 році. Частка інноваційно активних підприємств у загальній кількості промислових підприємств склала 16,6 % (рис. 2). За цим показником Львівщина серед регіонів України посіла 14-е місце.

Найпоширенішим напрямом інноваційної діяльності у 2013 році, як і попередні роки, були продуктові інновації. У 2013 освоєно і випущено на ринок 111 найменувань інноваційних видів матеріалів, виробів, продуктів і нової техніки (проти 115 найменувань у 2012 році).

Створювали та впроваджували технологічно нову чи значно удосконалену продукцію 47 інноваційно активних підприємств (табл. 1). Нові види продукції найбільше освоювали підприємства харчової промисловості – 34 види, машинобудування – 22, металургійного виробництва, виробництва готових металевих виробів – 20.

Таблиця 1

Впровадження інновацій на промислових підприємствах Львівської області 2000–2013 роках

Роки	Питома вага підприємств, що впроваджували інновації, %	Впроваджено нових технологічних процесів, процесів	Впроваджено маловідходних, ресурсозберігаючих процесів, процесів	Освоєно інноваційних видів продукції, найменувань	Освоєно нових видів техніки, найменувань	Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %
2000	10,3	82	22	1 242	32	4,2
2001	7,2	47	20	2 277	6	4,7
2002	8,5	33	12	2 081	9	8,0
2003	9,4	83	20	1 984	25	5,9
2004	5,4	73	22	182	33	4,3
2005	4,9	55	9	183	37	3,4
2006	6,4	8	3	102	9	3,3
2007	9,8	54	31	190	52	6,5
2008	8,5	54	22	138	22	3,1
2009	12,1	56	19	152	37	3,5
2010	11,6	63	17	117	31	1,6
2011	9,8	39	9	119	15	1,5
2012	10,8	46	9	115	21	2,1
2013	12,0	47	7	111	16	3,0

Джерело: складено на основі даних Головного управління статистики у Львівській області [6]

У 2013 році освоєно 16 нових видів техніки (на чверть менше, ніж у 2012 році). Частка нових видів техніки у загальній кількості освоєних інноваційних видів продукції у 2011–2013 роках становила 12–18 % (проти 24,3 % та 26,5 % у 2009 та 2010 роках). Нові види машин, устаткування, апаратів, приладів були освоєні підприємствами машинобудування, харчової промисловості та з виробництва меблів.

Упродовж 2013 року у промисловості області впроваджено 47 нових технологічних процесів (проти 39 процесів у 2011 році та 46 – у 2012 році). Із загальної кількості 7 процесів – маловідходні, ресурсозберігаючі [5].

У 2013 році на здійснення інновацій у промисловості було витрачено 257,1 млн грн. Переважну частку інноваційних витрат підприємств (90,4 %) було спрямовано у придбання і впровадження у виробництво машин, обладнання, устаткування та програмного забезпечення.

Основним джерелом фінансування витрат на здійснення технологічних інновацій залишаються власні кошти підприємств (213,7 млн грн), на які припадало торік 83,1 % від загального обсягу фінансування технологічних інновацій (у 2012 році – 93,2 %) (табл. 2).

Таблиця 2

Джерела та структура фінансування технологічних інновацій Львівської області у 2000-2013 рр.

Роки	Витрати за рахунок власних коштів		Витрати за рахунок коштів державного бюджету		Витрати за рахунок коштів іноземних інвесторів		Інші джерела коштів		Загальна сума витрат, тис. грн
	Сума, тис. грн	Частка в загальній сумі, %	Сума, тис. грн	Частка в загальній сумі, %	Сума, тис. грн	Частка в загальній сумі, %	Сума, тис. грн	Частка в загальній сумі, %	
2000	15 795,5	38,11	318,0	0,77	20 700,0	49,94	4 635,0	11,18	41 448,5
2001	28 926,9	97,66	–	–	–	–	693,0	2,34	29 619,9
2002	104 222,8	95,92	514,6	0,47	–	–	3 915,0	3,60	108 652,4
2003	40 964,1	58,79	130,8	0,19	18 547,0	26,62	10 040,5	14,41	69 682,4
2004	56 208,1	87,25	–	–	–	–	8 215,3	12,75	64 423,4
2005	62 233,2	82,04	98,3	0,13	–	–	13 526,5	17,83	75 858,0
2006	58 855,2	81,23	4 000,0	5,52	–	–	9 602,3	13,25	72 457,5
2007	174 577,9	64,06	49 634,6	18,21	1 241,4	0,46	47 054,0	17,27	272 507,9
2008	253 819,0	85,56	7 155,9	2,41	2,4	0,00	35 684,9	12,03	296 662,2
2009	196 764,5	93,22	4 025,5	1,91	260,3	0,12	10 020,4	4,75	211 070,7
2010	92 677,6	66,51	766,0	0,55	353,0	0,25	45 538,8	32,68	139 335,4
2011	146 669,8	90,16	831,5	0,51	9 659,8	5,94	5 515,7	3,39	162 676,8
2012	261 419,4	93,16	830,0	0,30	–	–	18 365,0	6,54	280 614,4
2013	213 668,2	83,12	–	–	–	–	43 385,7	16,88	257 053,9

Джерело: складено на основі даних Головного управління статистики у Львівській області [6]

Зросла частка кредитних коштів, використаних підприємствами: з 6,3 % у 2012 році до 14,5 % – у 2013 році (37,2 млн грн).

Загалом витрати підприємств Львівщини на інноваційну діяльність розподілені досить нерівномірно: 75–90 % усіх витрат – це витрати на придбання машин та обладнання, пов'язані з впровадженням інновацій 75–90, 5–10 % – це витрати на дослідження і розробки, і лише незначні суми припадають на придбання нових технологій та на підготовку виробництва для впровадження інновацій, що і характеризує не надто високий якісний рівень їх запровадження в економіку регіону.

Обсяг реалізованої інноваційної продукції у 2013 році становив 849,5 млн грн, що за фактичними цінами на 29,0 % більше відносно 2012 року. Частка інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої продукції зросла порівняно з 2012 роком на 0,9 в.п. і склала у 2013 році 3,0 %. У середньому в Україні цей показник становив 3,3 %.

Основна частина (85,4 %) інноваційної продукції припала на реалізовану продукцію, що є новою тільки для підприємства. Продукції, що є новою для ринку, у 2013 році було реалізовано на 123,7 млн грн (14,6 %). Значний обсяг інноваційної продукції реалізовано підприємствами з виробництва харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів – 653,7 млн грн (76,9 % від загального обсягу реалізованої інноваційної продукції).

У 2013 році інноваційну продукцію експортували 20 підприємств – третина від загальної кількості. Обсяг інноваційної продукції, поставленої на експорт, становив 71,8 млн грн, а це 8,4 % від загального обсягу.

Впровадження інновацій пов'язано з розвитком наукового сектора. У 2013 році наукові дослідження і розробки виконували 76 організацій (у 2012 році – 75 організацій) (табл. 3). Переважна більшість цих організацій (66 організацій, або 86,8 %) зосереджена в м. Львові.

Таблиця 3

Наукові кадри та організації, що займаються науковими дослідженнями і розробками, у Львівській області у 1995–2013 роках

Роки	Кількість організацій, які виконують наукові дослідження й розробки, одиниць	Чисельність науковців, осіб	Чисельність докторів наук, осіб	Чисельність кандидатів наук, осіб
1995	80	10 734	629	...
1996	78	9 131	640	4 049
1997	77	7 510	677	4 107
1998	94	7 204	668	4 137
1999	91	6 415	647	4 239
2000	90	5 684	652	4 235
2001	95	5 431	664	4 335
2002	91	5 120	675	4 470
2003	95	5 017	702	4 524
2004	90	5 032	723	4 623
2005	87	4 847	761	4 788
2006	82	4 734	796	5 019
2007	84	4 474	829	5 218
2008	79	4 241	859	5 523
2009	80	4 093	920	5 736
2010	82	4 078	945	6 008
2011	76	3 677	991	6 174
2012	75	3 627	1 066	6 401
2013	76	3 422	1 125	6 604

Джерело: складено автором на основі даних Головного управління статистики у Львівській області [6]

Наукова діяльність здійснювалась у галузевому (36 організацій), академічному (25 організацій), вузівському (13 організацій) та заводському (2 організації) секторах.

Частка організацій, які виконували наукові та

науково-технічні роботи в галузі технічних наук (зокрема в сфері енергозбереження), становила 31,5 %. Проте кількість організацій, які працювали у галузі технічних наук зменшилася: з 47 у 2000 році до 24 у 2013 році.

Таблиця 4

Зведені показники наукової діяльності у Львівській області

	1995	2000	2005	2010	2013
Кількість виконаних розробок	1838	1120	2321	1990	1693
у тому числі зі створення нових видів техніки і технологій	686	396	383	301	222
Впроваджено результатів наукових робіт			1569	1083	921
у тому числі нових видів техніки і технологій			204	180	105
Кількість зайнятих науковою та науково-технічною роботою	10734	5684	4847	4078	3422
з них докторів та кандидатів наук	1438	1177	1210	1258	1250

Джерело: [5, с. 64-65]

Серед виконавців досліджень і розробок – 226 докторів і 1024 кандидатів наук. Середньомісячна заробітна плата одного науковця за

2013 рік становила 2811 грн. (загалом в області – 2789 грн).

Вагомою характеристикою наукових та нау-

ково-технічних робіт є аналіз їх обсягів та структури за напрямками, зокрема в розрізі фундаментальних і прикладних досліджень, розробок і науково-технічних послуг. Обсяги виконаних наукових та науково-технічних робіт щорічно зростають і у 2013 році їх обсяг становив 314 млн грн: 135,3 млн грн – фундаментальні дослідження (42,95 %), 82 млн грн – розробки (21,28 %),

67 млн грн – прикладні дослідження (26,31 %), 29,8 млн грн – науково-технічні послуги (9,46 %). Слід зазначити, що структура є досить нестабільною і змінюється. Зокрема у період з 1995 по 2013 роки на фундаментальні дослідження припадало 15–42 %, на прикладні – 16–35 %, на розробки – 25–51 %, на науково-технічні послуги – 2–12 %.

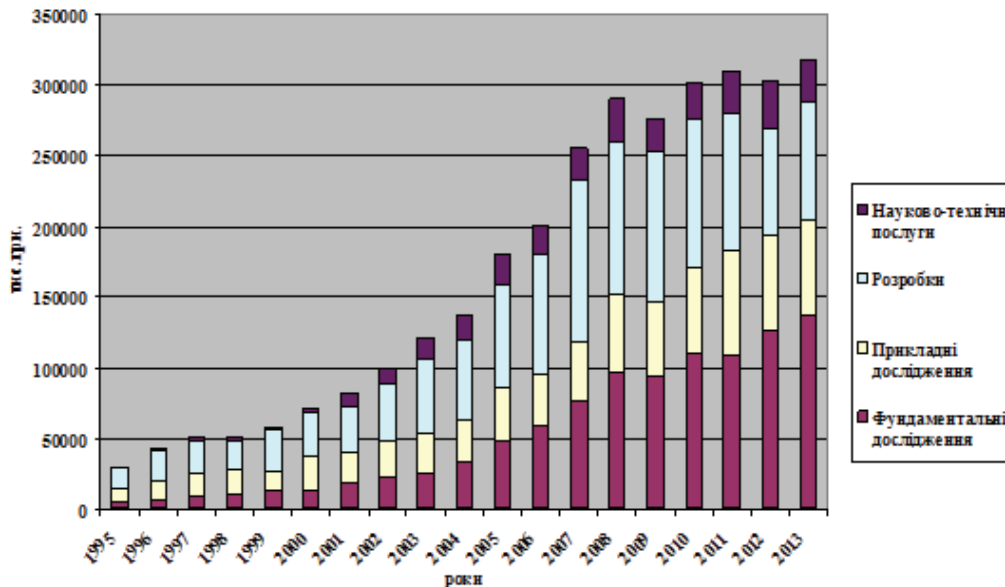

Рис. 3. Структура виконаних наукових та науково-технічних робіт у Львівській області у 1995–2013 роках, у фактичних цінах, (тис. грн)

Джерело: складено автором на основі даних Головного управління статистики у Львівській області [6]

У 2013 році частка обсягів наукових та науково-технічних робіт, виконаних науковцями Львівської області, у загальному обсязі в Україні становила 2,7 %. За цим показником Львівщина серед регіонів України посіла сьоме місце.

Загальні витрати на виконання наукових та науково-дослідних робіт зростають в середньому на 4 % в рік і у 2013 році становили 308,1 млн грн, зокрема за рахунок коштів держбюджету – 204,7 млн грн (табл. 5).

Таблиця 5

Витрати на фінансування науково-технічної діяльності у Львівській області у 2009–2013 роках, тис. грн

Роки	Всього витрати на виконання наукових та науково-технічних робіт	Витрати за рахунок						
		державного бюджету	коштів місцевих бюджетів	позабюджетних фондів	власних коштів	коштів замовників		інших джерел
						підприємств, організацій України	іноземних держав	
2009	274 002,0	172 932,0	1807,0	219,0	7800,9	62176,4	18383,7	10683,0
2010	291 877,3	172 369,1	1293,1	237,0	12587,8	92976,4	7826,2	4587,7
2011	308 666,4	173 716,2	306,3	318,5	12474,1	93740,3	22419,5	5691,5
2012	300 106,6	196 682,3	355,5	521,4	12278,4	77021,6	4492,0	8755,4
2013	308 120,5	204 723,9	1887,4	427,9	9022,3	82476,3	5875,4	3707,3

Джерело: складено на основі даних Головного управління статистики у Львівській області [6]

Із загального обсягу фінансування 43,9 % коштів надійшло на виконання фундаментальних досліджень, 20,0 % – прикладних досліджень, 27,1 % на виконання науково-технічних розробок, 9,0% становили витрати на виконання науково-технічних послуг.

На основі проведеного аналізу і враховуючи, що інноваційний потенціал – сукупність наявних в країні інтелектуальних, технологічних, науково-виробничих ресурсів з відповідним їх інфраструктурним забезпеченням, які здатні проду-

кувати нові знання, та ефективний механізм комерціалізації останніх, нами сформована наступна SWOT-матриця (табл. 6). Основні елементи інноваційного потенціалу Львівської області у сфері енергозбереження (науково-технічний потенціал, маркетингова складова та інноваційна культура) проаналізовані з точки зору розділу чинників і явищ на чотири категорії: сильних і слабких сторін, можливостей, що відкриваються при його розвитку та загроз, які можуть виникнути в процесі його нарощування.

Таблиця 6

Матриця SWOT-аналізу інноваційного потенціалу Львівської області у сфері енергозбереження в розрізі його складових

Науково-технічний потенціал	
Переваги	Недоліки
Потужний науковий потенціал Наявна робоча сила Збережена висока технологічна культура Збережені потужні наукові установи Велика кількість вищих навчальних закладів, зокрема що готують фахівців технічних спеціальностей Технічна допомога міжнародних організацій Державні та регіональні цільові програми в сфері енергозбереження	Відсутність зацікавленості у підготовці нових кадрів Відтік фахівців за кордон через неконкурентні умови праці Відсутність ділових навичок Відсутність наукового менеджменту Відсутній зв'язок ВНЗ із виробниками (з метою працевлаштування, практики студентів, стажування і підвищення кваліфікації працівників). Теоретична спрямованість освіти – недостатньо практичної складової Невідповідність вимогам часу навчальних програм, програм перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців Старіння кваліфікованих інженерних кадрів Використання застарілих техніки і технологій Неадаптованість більшості інноваційних розробок до впровадження Недостатня кількість впроваджених інновацій із застосування енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії та застосування екологічно безпечних виробництв
Можливості	Загрози
Розробка не тільки теоретичних інновацій, а й практичне їх впровадження Прикордонне розташування дозволяє залучати іноземних науковців. Використання зарубіжного досвіду енергозбереження Проведення консультацій, семінарів та навчання з питань енергозбереження Запровадження загальних засад до методики обчислення енергетичної ефективності будівель, встановлення мінімальних вимог до енергетичної ефективності нових будівель, а також до існуючих будівель, що підлягають реконструкції або капітальному ремонту, проведення енергетичної паспортизації будівель (2010/31/ЄС [7]).	Слабкий (а подекуди і відсутній) зв'язок між бізнесом і наукою Відтік молоді на навчання за кордон. Небажання малого бізнесу займатись інноваціями, прагнення швидкого і гарантованого прибутку Недостатня кількість фахівців або їх кваліфікація для роботи з новою технікою або технологіями Неефективне використання цільового фінансування НДДКР

Таблиця 6 (продовження)

Маркетингова складова	
Переваги	Недоліки
Гранти, програми та проекти міжнародних організацій	Відсутність ґрунтовних досліджень щодо потреби енергозбереження (за окремими видами і за окремими категоріями) в регіоні та можливостей його реалізації Недостатня кількість освітніх програм, зорієнтованих на розвиток інноваційного середовища енергозбереження; Недостатня кількість виставок/майданчиків, для розміщення інформації про виробників і потенційних покупців енергозберігаючого обладнання Відсутність фахових агентств-посередників (венчурних компаній, маркетингових та рекламних агенцій тощо), які спеціалізуються на енергозбереженні;
Можливості	Загрози
Використання можливостей державно-приватного партнерства Позиціонування регіону як енергоефективного та ресурсозберігаючого Забезпечення переходу до масового застосування та заміни на сучасні прилади обліку споживання енергоресурсів Поширення інформації серед споживачів про рівень енергоспоживання продуктів шляхом маркування та стандартизації, що дозволить кінцевим споживачам обирати енергоефективні продукти (2010/30/ЄС) [8]; Визначення поведінки споживача стосовно питань енергозбереження Забезпечення інформаційної підтримки та поширення передового досвіду з питань енергозбереження запровадження енергетичних перфоменс-контрактів та створення енергосервісних компаній (ЕСКО)	Надто великий термін окупності знижує мотивацію до інвестицій в енергозбереження Складність доступу і висока ціна кредитних ресурсів Системні реформи вимагають значних часових і фінансово-матеріальних ресурсів
Інноваційна культура	
Переваги	Недоліки
Прагнення до енергонезалежності Усвідомлення значною частиною населення потреби енергозбереження	Відсутність або слабкі мотивації до застосування енергозберігаючих інновацій Низький рейтинг енергозбереження в системі пріоритетів сучасного суспільства
Можливості	Загрози
Розвиток інноваційної культури (зокрема, і в сфері енергозбереження) в процесі євроінтеграції Створення системи нових енергетичних стандартів	Тривалий час на досягнення відповідного рівня освітнього, загальнокультурного і соціально-психологічного усвідомлення особистості та суспільства в цілому необхідності енергозбереження

Висновки. Таким чином, проведений аналіз свідчить про існування позитивних тенденцій розвитку інноваційних процесів у Львівській області, що проявляється у зростанні інноваційної активності промислових підприємств, збільшенні обсягів реалізованої інноваційної продукції та обсягів виконаних наукових та науково-технічних робіт. Проте інноваційний розвиток Львівщини все ж залишається на недостатньому рівні для забезпечення активного розвитку виробничого потенціалу регіону.

Подолання основних проблем формування інноваційного потенціалу у сфері енергозбереження Львівської області лежить в площинах:

1. Науково-технічної складової: запровадження системи ефективного наукового менеджменту; налагодження тісних зв'язків між ВНЗ і виробниками енергозберігаючої продукції і технологій, осучаснення та актуалізація навчальних програм фахівців з енергозбереження; адаптація наукових розробок до впровадження; викорис-

тання технічної допомоги міжнародних організацій.

2. Маркетингової складової: організація виставок/майданчиків для розміщення інформації про виробників і потенційних покупців енергозберігаючої продукції і технологій; координація діяльності існуючих суб'єктів інноваційної інфраструктури на регіональному рівні; використання можливостей державно-приватного партнерства; створення фахових агентств-посередників (венчурних компаній, маркетингових та рекламних агенцій тощо), які спеціалізуються на енергозбереженні.

3. Складової інноваційної культури: пропаганда енергозберігаючих інновацій на усіх рівнях; формування свідомості ощадного ставлення до ресурсів, зокрема і до енергетичних.

Цілеспрямована інноваційно-інвестиційна діяльність на регіональному рівні та реальне втілення даних заходів інноваційної політики є важливою складовою забезпечення конкурентоспроможності сфери енергозбереження, що дозволить активізувати інноваційні процеси та забезпечити її розвиток.

Список використаних джерел

1. Поручник А. Інноваційний потенціал України та його реалізація в міжнародному науково-технічному співробітництві [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://kneu.kiev.ua/journal/ukr/article/2004_1_Poruchnik_UKR.pdf.

2. Регіональна програма інноваційного розвитку Львівської області на 2013–2015 роки [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://cstei.lviv.ua/upload/pub/Innov/1386629428_55.pdf.

3. Проблеми управління інноваційним розвитком підприємств у транзитивній економіці: монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. С.М. Ілляшенка. — Суми : ВТД “Університетська книга”, 2005. — 582 с.

4. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», 16 січня 2003 року N 433-IV, [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/annot/433-15>.

5. Інвестиційний клімат Львівської області. Науково-інформаційне видання Львівської обласної ради та Львівської обласної адміністрації // Львів, 2014. — 206 с.

6. Головне управління статистики у Львівській області. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://database.ukrcensus.gov.ua/statbank_lviv/Dialog/Saveshow.asp.

7. Директива Європейського Парламенту та Ради ЄС від 19 травня 2010 р. № 2010/31/ЄС щодо енергетичної ефективності будівель.

8. Директива Європейського Парламенту та Ради ЄС від 19 травня 2010 р. № 2010/30/ЄС про вказування обсягів споживання енергії та інших ресурсів енергоспоживчими продуктами за допомогою маркування та стандартної інформації про товар.